

Список використаних джерел:

- [1] Основні показники діяльності банків України. Вилучено із <https://bank.gov.ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#1>
- [2] Жарій Я. В. & Дубина М. В. (2012). Експрес-діагностика рівня фінансової безпеки комерційного банку. *Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*, (4). 260-269.
- [3] Дубницький В. Ю. & Кобилін А. М. (2013). Інформаційно-аналітична оцінка показників фінансової безпеки комерційного банку засобами інтервальної математики. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. (2). 219-229.
- [4] Жихор О. Б. & Поліщук І. В. (2014). Оцінка рівня фінансової безпеки комерційного банку. *Науковий вісник НЛТУ України*. (24.7). 355-360.
- [5] Аксьонова Л. О. & Худомака М. А. (2015). Визначення рівня фінансової безпеки банку на основі системи індикаторів. *Економічний вісник ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет»*. (2). 45-49.
- [6] Барановський О. І. & Барилюк М. Р. (2017). Інтегральна оцінка рівня фінансової безпеки комерційного банку. *Scientific Light*. (1, 7). 34-45.
- [7] Барановський О. І., Копитко М. І. & Барилюк М.-М. Р. (2018). Використання методу таксономії для оцінки рівня фінансової безпеки комерційного банку. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. (1). С. 4-14.
- [8] Кулиняк І. Я., Прокопишин-Рашкевич Л. М. & Бородавко А. П. (2019). Оцінювання рівня фінансової безпеки комерційних банків України. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Економіка*. (12). 113-118.
- [9] Річний фінансовий звіт АТ «Ідея Банк» разом зі звітом незалежного аудитора за 2018 рік. (2018). Вилучено з: <https://cdn.ideabank.ua/sites/default/files/import/finance/1787/RFZ-2019.pdf>
- [10] Річна фінансова звітність АТ «Ідея Банк» за 2016 рік. (2016). Вилучено з : <https://cdn.ideabank.ua/sites/default/files/import/finance/1027/346542016-Report-2016-pdf.pdf>

Author(-s):

Kerimova S., student of the Educational and Research Institute of Economics and Management
National University of food technology

UKRAINE

Scientific adviser:

Boyko S. Ph.D. (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance
National University of food technology

UKRAINE

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ З ВИКОРИСТАННЯМ ПОКАЗНИКА ЇХ РИНКОВОЇ ВАРТОСТІ

**Ємельянов
Олександр Юрійович**

кандидат економічних наук,
доцент, доцент кафедри економіки
підприємства та інвестицій

Національний університет
«Львівська політехніка»

**Петрушка
Тетяна Олексіївна**

кандидат економічних наук,
доцент, доцент кафедри економіки
підприємства та інвестицій

Національний університет
«Львівська політехніка»

**Лесик
Лілія Іванівна**

кандидат економічних наук,
доцент, доцент кафедри економіки
підприємства та інвестицій

Національний університет
«Львівська політехніка»

УКРАЇНА

FEATURES OF ASSESSING THE POTENTIAL OF ECONOMIC DEVELOPMENT OF ENTERPRISES USING THE INDICATOR OF THEIR MARKET VALUE

АНОТАЦІЯ | ABSTRACT :

Пошук шляхів вдосконалення господарської діяльності підприємств повинен базуватися на оцінюванні потенціалу їх економічного розвитку. У статті обґрунтовано доцільність застосування з метою такого оцінювання показника ринкової вартості підприємств. Встановлено ієрархічний характер формування цієї вартості. Представлено загальний підхід до використання показника ринкової вартості підприємств при оцінюванні потенціалу їх економічного розвитку.

Finding ways to improve the business activity of enterprises should be based on assessing the potential of their economic development. The article substantiates the feasibility of using for the purpose of such estimation of the index of market value of enterprises. The hierarchical nature of the formation of this value is established. The general approach to using the market value indicator of enterprises in assessing the potential of their economic development is presented

КЛЮЧОВІ СЛОВА | KEYWORDS :

підприємство; економічний розвиток; потенціал; ринкова вартість; оцінювання. *enterprise; economical development; potential; market value; evaluation.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ.

Забезпечення належного рівня економічної стійкості та прибутковості підприємств в умовах нестабільного середовища, у якому вони функціонують, потребує розроблення й впровадження заходів з економічного розвитку суб'єктів господарювання. Ці заходи повинні бути належним чином обґрунтованими, що доцільно здійснювати на засадах оцінювання потенціалу економічного розвитку підприємств. Проте, таке оцінювання повинно передбачати обчислення певного узагальнюючого показника, яким, зокрема, може виступати ринкова вартість підприємств. При цьому важливо, щоб такий розрахунок був достатньо точним, що, серед іншого, потребує встановлення впливу заходів із забезпечення економічного розвитку підприємств на зміну величини їх ринкової вартості.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ.

Питання оцінювання економічного

розвитку підприємств та потенціалу такого розвитку досліджувалося у багатьох наукових працях. Вагомих результатів щодо вирішенні цих питань досягли, зокрема, такі вчені, як Амоша О. І. [1], Колещук О. Я. [2], Коновал В. В. [3], Тищенко Т. І. [4], Фещур Р. В. [5] та ін. Також вченими-економістами проведено докладні дослідження питань формування та оцінювання ринкової вартості підприємств. Серед вчених, що досягли значних успіхів у цих дослідженнях, слід, зокрема, назвати таких науковців, як Дашко І. М. [6], Максименко І. О. [7], Мамонтова Н. А. [8], Хіміон О. О. [9] та ін. Разом з тим, можливість використання показника ринкової вартості підприємств як індикатора оцінювання потенціалу їх економічного розвитку не є повністю дослідженою і потребує подальшого вивчення.

МЕТА СТАТТІ.

Метою цієї роботи є розроблення методологічних засад оцінювання потенціалу

економічного розвитку підприємств з використанням показника їх ринкової вартості.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ.

Розвиток підприємства передбачає вдосконалення його певної функціональної властивості або сукупності таких властивостей. При цьому важливе значення має поділ властивостей підприємства на активні, реактивні та оціночні. Для прикладу, активними властивостями підприємства є прибутковість (здатність отримувати прибуток), ділова активність, витратність (здатність підприємства нести певну величину витрат) та ін. До реактивних властивостей належать стійкість, сприйнятливність, вразливість, адаптивність тощо. Зрештою, оціночними властивостями підприємства є імідж, кредитоспроможність, інвестиційна привабливість тощо.

За таких умов потенціал економічного розвитку підприємства за певною його функціональною властивістю (або сукупністю цих властивостей) можна оцінити очікуваною величиною змін цієї властивості (властивостей) внаслідок реалізації відповідних техніко-технологічних та організаційно-економічних заходів, спрямованих на вдосконалення обраної властивості (властивостей). Очевидно, чим більш узагальнюючою є певна функціональна властивість підприємства (тобто, чим більшу кількість часткових властивостей вона у собі інтегрує), тим повніше характеризуватиметься потенціал економічного розвитку підприємства.

Так, зокрема, однією з найбільш поширених цілей діяльності суб'єктів господарювання є збільшення величини їх прибутку. Відповідно, приріст прибутку може розглядатися як один з можливих індикаторів потенціалу економічного розвитку підприємств. Однак, прибутку як критерію вимірювання потенціалу економічного розвитку підприємств властиві два істотні недоліки: по-перше, він не враховує понесені підприємством інвестиційні витрати; по-друге, він характеризує переважно короткострокові наслідки провадження господарської діяльності.

З метою усунення першого з вказаних недоліків доцільно використати показник надприбутку підприємства:

$$\Pi_H = \Pi - I \cdot H, \quad (1)$$

де:

Π_H – величина надприбутку підприємства, грошових одиниць;

Π – величина фактичного прибутку підприємства, грошових одиниць;

I – величина інвестицій, що обумовили отримання прибутку, грошових одиниць;

H – норма прибутковості інвестицій, частки одиниці.

Отже, якщо здійснювати оцінювання

потенціалу економічного розвитку підприємства в короткостроковому періоді, то у цьому випадку доцільно скористатися такою формулою:

$$\Pi_{ек} = (\Pi_1 - A_1 \times H) - (\Pi_0 - A_0 \times H), \quad (2)$$

де:

$\Pi_{ек}$ – показник оцінювання потенціалу економічного розвитку підприємств в короткостроковому періоді, грошових одиниць;

Π_1, Π_0 – прибуток підприємства відповідно після та до реалізації техніко-технологічних та організаційно-економічних заходів з його економічного розвитку, грошових одиниць;

A_1, A_0 – обсяг вкладених у підприємство інвестицій (величина його активів) відповідно після та до реалізації техніко-технологічних та організаційно-економічних заходів з його економічного розвитку, грошових одиниць.

Щодо необхідності врахування часових параметрів отримання потоку прибутку, то така необхідність зникає при переході до більш узагальнюючого показника діяльності підприємства – його ринкової вартості, яка визначається шляхом капіталізації очікуваного потоку чистого прибутку суб'єкта господарювання. Проте, важливо відзначити, що зростання ринкової вартості може бути обумовленим певним обсягом вкладених інвестицій у підприємство. За таких умов завдання полягатиме не у максимізації, а в оптимізації ринкової вартості підприємства за критерієм різниці між її приростом та величиною інвестицій, які зумовили цей приріст.

Важливо також відзначити ієрархічний характер формування ринкової вартості підприємства, що відображається у наявності багаторівневих ланцюжків властивостей підприємства, його складників та зовнішнього середовища, які у кінцевому рахунку визначають величину ринкової вартості суб'єкта господарювання.

З урахуванням викладеного можливо побудувати багатофакторну ієрархічну модель оцінювання потенціалу підвищення ринкової вартості підприємства за критерієм максимізації різниці між приростом цієї вартості та величиною додаткових інвестицій, що спрямовуються у її збільшення. У загальному випадку ця модель має такий вигляд:

$$Z = f(Y_1, Y_2, Y_3) \quad (3)$$

$$Y_1 = f_1(Y_{11}, Y_{12}) \quad (4)$$

$$Y_2 = f_2(Y_{21}, Y_{22}) \quad (5)$$

$$Y_3 = f_3(Y_{31}, Y_{31}) \quad (6)$$

де:

Z – критерій оптимізації ринкової вартості підприємства, грошових одиниць;

Y_1 – оптимальний приріст середньорічного чистого прибутку підприємства, грошових одиниць;

Y_2 – оптимальна ставка капіталізації прибутку підприємства;
 Y_3 – оптимальні інвестиції у розвиток підприємства, грошових одиниць;
 Y_{11} – оптимальний приріст величини доходу підприємства, грошових одиниць;
 Y_{12} – оптимальний приріст величини витрат підприємства, грошових одиниць;
 Y_{21} – оптимальний рівень ризикованості активів підприємства;
 Y_{22} – оптимальний рівень ліквідності активів підприємства;
 Y_{31} – оптимальний рівень капіталомісткості доходу підприємства.

Здійснюючи подальше розкладання показників, представлених у формулах (3) – (6), можна перейти до керованих властивостей підприємства та його складників, а також зовнішнього середовища, зміна яких дає змогу реалізувати потенціал підвищення ринкової вартості підприємства.

Інший підхід до оцінювання потенціалу підвищення ринкової вартості підприємства полягає у поділі очікуваного приросту власного капіталу суб'єкта господарювання на кілька складових з їх подальшим сумуванням. Ці складові включатимуть:

1) приріст ринкової вартості власного капіталу підприємства за рахунок зниження питомої собівартості його продукції за існуючих фізичних обсягів її виробництва та збуту за умови відсутності потреби в інвестиційних витратах у реалізацію відповідних заходів;

2) приріст ринкової вартості власного капіталу підприємства за рахунок оптимізації фізичних обсягів виробництва та збуту продукції за умови відсутності потреби в інвестиційних витратах у реалізацію відповідних заходів;

3) приріст ринкової вартості власного капіталу підприємства за рахунок скоро-

чення його зайвих активів з одночасним зниженням величини позичкового капіталу підприємства без зміни величини операційних доходів та витрат суб'єкта господарювання;

4) приріст ринкової вартості власного капіталу підприємства завдяки реалізації інвестиційних заходів, що фінансуються за рахунок позик;

5) приріст ринкової вартості власного капіталу підприємства завдяки реалізації інвестиційних заходів, що фінансуються за рахунок власних джерел коштів.

Важливо відзначити той факт, що реалізація інвестиційних заходів, які фінансуються за рахунок позик, є доцільною за умови додатного значення четвертої з перелічених складових, а умовою доцільності реалізації інвестиційних заходів, що фінансуються за рахунок власних джерел коштів, є перевищення значення п'ятої складової суми вкладених інвестицій.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.

Потенціал економічного розвитку підприємства можна оцінити очікуваною величиною змін його певної функціональної властивості (властивостей) внаслідок реалізації відповідних заходів, спрямованих на вдосконалення обраної властивості (властивостей). Зокрема, такою властивістю доцільно обирати ринкову вартість підприємства. При цьому важливо відзначити ієрархічний характер її формування. Відповідно, оцінювання потенціалу підвищення ринкової вартості підприємства можна здійснити шляхом поділу очікуваного її приросту на кілька складових з їх подальшим сумуванням. Подальші дослідження повинні передбачати більш детальне обґрунтування ставки капіталізації прибутку підприємств.

Список використаних джерел:

- [1] Амоша, О. І. & Саломатіна, Л. М. (2017). Інноваційний розвиток промислових підприємств у регіонах: проблеми та перспективи. *Економіка України*, (3), 20-34.
- [2] Колещук, О. Я., Ємельянов, О. Ю. & Гришко, В. А. (2009). Оцінювання впливу чинників на рівень зношення основних засобів та визначення можливостей щодо його нормалізації. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка» Проблеми економіки та управління*, (640), 47-55.
- [3] Коновал, В. В. (2014). Оцінювання потенціалу розвитку підприємств легкої промисловості. *Вісник Херсонського державного університету*, (6 (2)), 206-209.
- [4] Тищенко, Т. І. (2015). Оцінювання інноваційного потенціалу промислового підприємства. *Економічний вісник ДВНЗ УДХТУ*, (2 (2)), 65-71.
- [5] Фецуур, Р. В. & Тимошук, М. Р. (2006). Формування системи показників оцінювання потенціалу розвитку підприємства. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка» Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*, (567), 176-180.
- [6] Дашко, І. М., Ємельянов, О. Ю. & Крет, І. З. (2011). Сутність інвестиційного ризику та його врахування при обґрунтуванні напрямів інвестиційної діяльності. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка» Проблеми економіки та управління*, (698), 28-34.
- [7] Максименко, І. О. & Бокій, В. І. (2008). Ринкова вартість підприємства як результат реалізації його економічного потенціалу. *Вісник Хмельницького національного університету*, (3 (1)), 192-221.
- [8] Мамонтова, Н. А. (2010). Побудова системи управління вартістю компанії. *Актуальні проблеми економіки*, (1(103)), 21–26.
- [9] Хімюн, О. О. (2010). Теоретичні і методичні засади оцінки управління вартістю компанії. *Актуальні проблеми економіки*, (5(107)), 150–158.

Author(-s):

Ymelyanov O. *Ph.D. (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Business Economics and Investment*
Lviv Polytechnic National University

Petrushka T. *Ph.D. (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Business Economics and Investment*
Lviv Polytechnic National University

Lesyk L. *Ph.D. (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Business Economics and Investment*
Lviv Polytechnic National University

UKRAINE